

คำสำคัญ : จิตรกรรมฝาผนังที่กุฏิสงฆ์ ในเขตจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส

จอมขวัญ สุวรรณรัตน์ : รูปแบบและความหมายของจิตรกรรมฝาผนังที่กุฏิสงฆ์ ในเขตจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส (STYLE AND CONCEPT OF KUTI'S MURAL PAINTINGS IN PATTANI AND NARATHIWAT)
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศศ.ดร. ศักดิ์ชัย สายสิงห์ 210 หน้า. ISBN 974-464-113-4

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความมุ่งหมายของการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่กุฏิสงฆ์ ในเขตจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส โดยทำการศึกษากุฏิสงฆ์จำนวน 7 วัด ในพื้นที่อำเภอ ปะนาเระ อำเภอสาขบุรี จังหวัดปัตตานี และ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเขียนภาพจิตรกรรมขึ้นก่อนสมัยรัชกาลปัจจุบันเป็นประเด็นศึกษาวิเคราะห์

ข้อสรุปผลการศึกษามีดังนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. ประเด็นทางด้านรูปแบบและภาพจิตรกรรมฝาผนังที่กุฏิสงฆ์ รูปแบบของกุฏิสงฆ์ในเขตจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสมีลักษณะเฉพาะของเรือนพื้นถิ่นภาคใต้ อันเป็นลักษณะร่วมของเรือนไทยภาคใต้จังหวัดอื่นๆด้วย กล่าวคือส่วนใหญ่เป็นเรือนไม้ที่ใช้วิธีก่อสร้างแบบเรือนเครื่องสับทั้งหลัง ยกพื้นสูงเหนือศีรษะโดยทำระดับพื้นลดหลั่นกัน ทำหลังคาสูงชายคาขึ้นยาวเพื่อให้น้ำฝนไหลผ่านโดยสะดวก ได้เพดานไม้ตีฝ้าที่ขึงแต่จะปล่อยโล่งให้อากาศถ่ายเท และไม่นิยมฝังเสาเรือนลงในดินแต่จะวางเสาทุกคั่นบนคันทันเสาสูงเพื่อให้สามารถเคลื่อนย้ายตัวเรือนได้สะดวกหากเกิดพายุหรือน้ำท่วม ส่วนรูปแบบที่พิเศษออกไปจากเรือนไทยภาคใต้จังหวัดอื่นๆคือ มีการทำหลังคาหลายรูปแบบผสมกันในหลังคาเดียวอีกทั้งหลังคายังมีความลาดชันมากกว่าในพื้นที่อื่นๆด้วย

สำหรับรูปแบบของภาพจิตรกรรมฝาผนังที่กุฏิสงฆ์สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มหลักๆคือ กลุ่มรับอิทธิพลช่างหลวงผสมผสานกับความเป็นพื้นบ้าน อันเป็นกลุ่มหลักของจิตรกรรมที่กุฏิสงฆ์ในพื้นที่นี้ และกลุ่มที่แสดงถึงความเป็นพื้นบ้านอย่างแท้จริง

การที่ตัวเรือนกุฏิสงฆ์คงลักษณะความเป็นพื้นบ้าน ขณะที่จิตรกรรมได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงผสมผสานมากกว่าความเป็นพื้นบ้าน เนื่องด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมอยู่ภายใต้เงื่อนไขการเรียนรู้สืบทอดของช่างในพื้นที่ที่ผ่านการประยุกต์ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีฝนตกชุกโดยเฉพาะ ส่วนจิตรกรรมเป็นเรื่องของรสนิยมและการประดับตกแต่ง ย่อมได้รับอิทธิพลจากแม่แบบราชธานีได้ง่ายและชัดเจนกว่า

2. ประเด็นทางด้านความมุ่งหมายของการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่กุฏิสงฆ์ พื้นที่ครึ่งหนึ่งของตัวเรือนซึ่งกันเป็นห้องมิดชิดสำหรับภิกษุสงฆ์จำวัดพบว่าไม่มีการเขียนภาพจิตรกรรมในส่วนนี้ แต่พื้นที่อีกครึ่งหนึ่งซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนหลักๆคือ โถงส่วนกลาง อันเป็นที่สำหรับภิกษุสงฆ์และฆราวาสทำกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน และโถงประดิษฐานพระพุทธรูป อันเป็นที่สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปหรือพระประธานของวัด ทั้ง 2 ส่วนนี้นิยมเขียนภาพจิตรกรรมประดับตกแต่งเพื่อนำมาให้ผู้พบเห็นเกิดศรัทธาในพุทธศาสนาเช่นเดียวกับจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนขึ้นในอุโบสถหรือวิหารของวัดทั่วไป

The objective of this research is aimed at studying the style and concept of Kuti's mural paintings in Pattani and Narathiwat Province. This study is conducted on 7 Kutis in Panarae, Saiburi district of Pattani Province as well as Takbai district of Narathiwat Province. The mural paintings, which were painted prior to the present reign, are positioned for the analysis issue.

The study results are summarized into 2 aspects.

1. Style and Concept of Kutis and mural paintings

The Kuti style in Pattani Province is uniquely featured southern style, which commonly represents the style of Thai houses in southern region. The mentioned Kuti is wholly made of wood with the style of wooden assembly house. The floor is positioned to be above man's height level with elevation. The roof is designed to be over height and length in order to let the raindrops freely flow. The under ceiling is free partitions for ventilation purpose. The posts are positioned on the high footer instead of being built under the ground for the movement convenience in case of flooding and storming. The special feature, which distinguishes from other Thai houses in southern region, is the various roof styles combined in one roof presentation. Moreover, the roof is much steep than other Thai houses in various southern provinces. As for Kuti's mural painting styles, they are classified into 2 categories. The first design is influenced by royal style combined with folk style, which is the main group of the mural paintings in this area. The second design is the style that truly represents folk style

The fact that Kuti remains folk style while the mural painting is more influenced by royal artists than folk artists is the architecture style is transferred to next generations via local artists. In addition, the design is applied to suit the geography and climate condition with high level of rainfalls. While the painting is the matter of taste and decoration would be easily and clearly influenced by the capital city.

2. The purpose of Kuti mural paintings

The study shows that half space of Kuti in this area is designed for monks with no paintings and decorations. The remaining space is divided into 2 sections. The first zone is a central hall where monks and people conduct rituals. The other zone is the place for locating the main Buddha image or minor images. Both zones are normally painted in order to convince the people's faith in Buddhism as other mural paintings in general chapels and temples.